CONFERENCE

BALKAN 15. ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

ÜSKÜP
20 - 22 MART 2026

BALKAN
15. ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

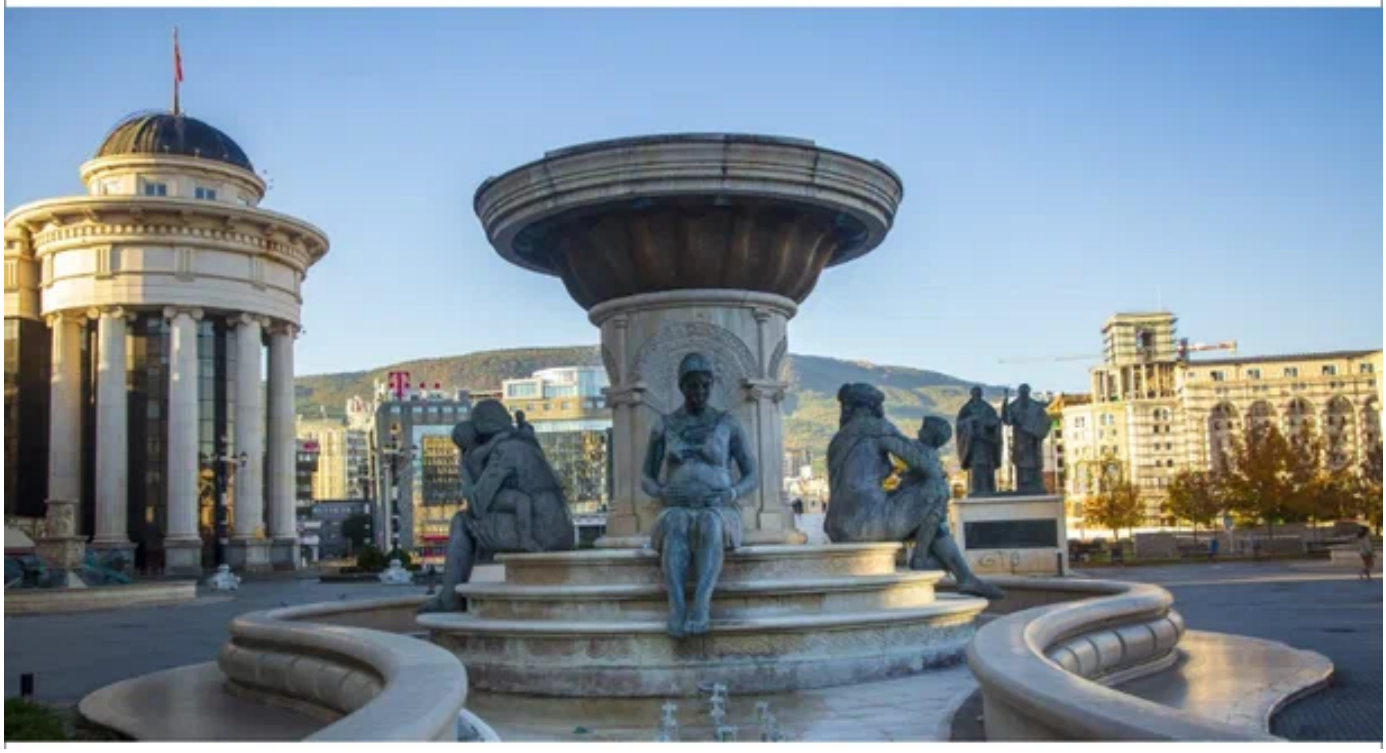

BALKAN 15th INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
MARCH 20-22, 2026
SKOPJE

www.balkankongresi.org

BALKAN 15TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
MARCH 20 – 22, 2026
SKOPJE

Edited By
ASSOC. PROF. DR. FERAN AŞUR

Issued: 25.04.2026
ISBN: 978-625-5694-91-1

ASSOCIATION & ACADEMIC INCENTIVES :
In the conference 157 papers have been presented by Turkish participants and 191 papers by international participants.
Members of the organizing committees of the conference perform their duties with an "official assignment letter"

The Contents Of This Book Are Solely Those Of The Authors.
Bu Kitabın içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

Web: www.balkankongresi.org Contact: balkankongresi@gmail.com

CONFERENCE ID

BALKAN 15TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES

DATE – PLACE
MARCH 20 – 22, 2026
SKOPJE

ORGANIIZATION
ACADEMY GLOBAL CONFERENCES & JOURNALS

EVALUATION PROCESS
All applications have undergone a double-blind peer review process.

PARTICIPATING COUNTRIES
Turkey – Russia – Iran – Oman – Kazakhstan – Egypt- Algeria – Nigeria – Georgia – Azerbaijan- Italy – Albania – Taiwan – India – Armenia – Greece- Iraq – Pakistan- South Korea – Senegal – Philippines – Palestine- Syria- Kyrgyzstan- Ethiopia – France- Indonesia – Romania- Serbia – Tanzania- Ghana – UAE- Qatar – Jordan- Lithuania

PRESENTATION
Oral presentation

No part of this book may be reprinted or reproduced or utilized in any form or by any electronic, mechanical or any other means, now known or hereafter invented, including photocopying and recording, or in any form of information storage or retrieval systems, without permission from the publishers.
Academy Global–2026©

CONGRESS ORGANIZING BOARD

Prof. Dr. Hülya Çiçek - Gaziantep Universitesi

Prof. Dr. Ali Bilgili - Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Naile Bilgili - Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Başak Hanedan - Atatürk Üniversitesi

Prof. Dr. Hajar Huseynova - Azerbaijan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Prof. Dr. Dwi Sulisworo - Ahmad Dahlan University

Prof. Zain Musa - Royal Academy of Cambodia

Prof. Dr. Sameer Jain - NICMAR University

Prof Yakup Babayev - Azerbaijan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Prof. Dr. Suyatno - Ahmad Dahlan University

Prof. Dr. Al-Rashiff H. Mastul -Mindanao State University

Prof. Dr. Alhisan U. Jemsy - Mindanao State University

Prof. Dr. Elif Akpınar Külekçi - Atatürk Üniversitesi

Prof. Dr. Mehtap Kavurmacı - Atatürk Üniversitesi

Prof. Dr. Belkıs Özkara - Afyon Kocatepe Üniversitesi

Prof. Dr. Mavlonova Ugiloy Khamdamovna - Zarmed University

Assoc. Prof. Dr. Aysel Arslan - Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Assoc. Prof. Dr. Yeliz Çakır Sahilli - Munzur Üniversitesi

Assoc. Prof. Dr. Sıddık BAKIR - Ataturk Universitesi

Assoc. Prof. Dr. Berna Koçak - Munzur Üniversitesi

Assoc. Prof. Dr. Irade Kerimova - Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Assoc. Prof. Dr. Dhesi Ari Astuti - Ahmad Dahlan University

Assoc. Prof. Dr. Mehmet Fırat Baran - Batman Üniversitesi

Assoc. Prof. Dr. Abdulkadir Aydın - Dicle Üniversitesi

Assoc. Prof. Dody Hartanto - Ahmad Dahlan University

Assoc. Prof. Dr. Rungchacadaporn - Ahmad Dahlan University

Scientific & Review Committee

Prof. Dr. Hülya Çiçek – Turkiye

Prof. Dr. Emine Koca – Turkiye

Prof. Dr. Fatma Koç – Turkiye

Prof. Dr. Valide Paşayeva - Türkiye

Prof. Dr. Ali Bilgili - Turkiye

Prof. Dr. Naile Bilgili - Turkiye

Prof. Dr. Başak Hanedan – Turkiye

Prof. Dr. Aysel Güven - Turkiye

Prof Dr. Bülent Kurtişoğlu – Turkiye

Prof. Dr. Hajar Huseynova – Azerbaijan

Prof. Dr. Dwi Sulisworo – Indonesia

Prof. Dr. Natalia Latygina – Ukraina

Prof. Dr. Yunir Abdrahimov – Russia

Prof. Muntazir Mehdi – Pakistan

Prof. Dr. T.Venkat Narayana Rao – India

Prof. Dr. İzzet Gümüş – Turkiye

Prof. Dr. Mustafa Bayram – Turkiye

Prof. Dr. Saim Zeki Bostan – Turkiye

Prof. Dr. Hyeonjin Lee – China

Prof. Yakup Babayev - Azerbaijan

Prof. Dr. Suyatno – Indonesia

Prof. Dr. Zain Musa – Cambodia

Prof. Dr. Sameer Jain – India

Prof. Mehdi Mohammadzade – Iran

Prof. Dr. Ika Maryani – Indonesia

Prof. Dr. Guler Yenice – Turkiye

Prof. Dr. Elif Akpınar Külekçi – Turkiye

Prof. Dr. Mavlonova Ugiloy Khamdamovna – Uzbekistan

Prof. Dr. Mehtap Kavurmacı – Türkiye

	Number of paper	*%*
Papers by Turkish Participants	157	45,12
Papers by International Participants	191	54,88

(34 Countries)

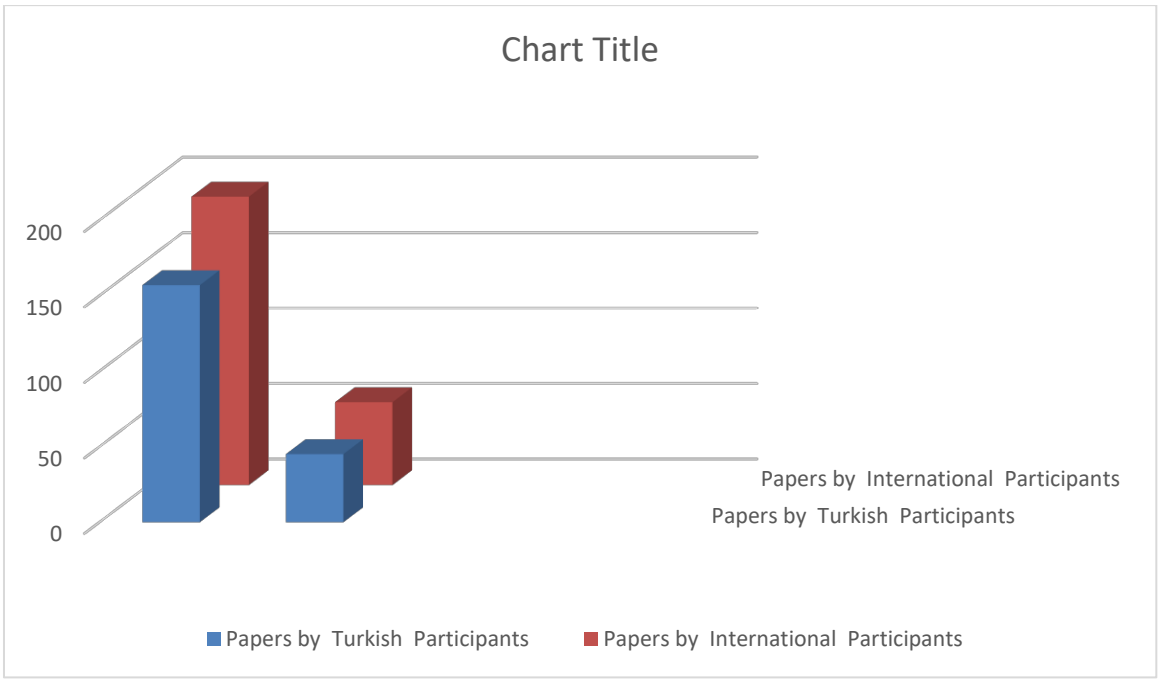

BALKAN 15TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
MARCH 20 – 22, 2026
SKOPJE

NO : **AC- 15S - 2026. 346S– 3841**
Konu : Akademik Teşvik Uygunluk Belgesi 20/04/2026

İLGİLİ MAKAMA

Academy Global Conferences tarafından düzenlenen **Balkan 15. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi** 20-22 Mart 2026 tarihlerinde Üsküp'te 35 farklı ülkeden akademisyenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Kongre kapsamında sunulan 348 bildirinin 157'si Türkiye'den, 191'i ise farklı 34 ülkeden katılan akademisyenler tarafından sunulmuştur. Kongre, 16 Ocak 2020 Akademik Teşvik Ödeneği Yönetmeliğine getirilen "Tebliğlerin sunulduğu yurt içinde veya yurt dışındaki etkinliğin uluslararası olarak nitelendirilebilmesi için Türkiye dışında en az beş farklı ülkeden sözlü tebliğ sunan konuşmacının katılım sağlaması ve tebliğlerin yarıdan fazlasının Türkiye dışından katılımcılar tarafından sunulması esastır." değişikliğine uygun olarak düzenlenmiştir.

Bilgilerinize arz ederiz

Saygılarımızla

Prof. Dr. ALİ BİLGİLİ

BALKAN 15th INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
BALKAN 15th INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES
ARTAcademy 8TH INTERNATIONAL GROUP EXHIBITION
March 20 – 22, 2026
SKOPJE

Kongre Bağlantı Linki :

Join Zoom Meeting

https://us06web.zoom.us/j/88571518350?pwd=fOYazCWBmbAiWrHygjKSjkbbSvotfd.1

Meeting ID: 885 7151 8350

Passcode: 202224

BALKAN 15th INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES March 20 – 22, 2026 SKOPJE Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224				
21 Mart / March 21, 2026 / 11:00 – 13:00 Time zone in Türkiye (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 4	**Prof. Dr. MERAL BALCI**	1	PARİS ANLAŞMASI SONRASI KÜRESEL İKLİM POLİTİKALARININ ULUSLARARASI TİCARET ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: AB YEŞİL MUTABAKATI VE CBAM ÇERÇEVESİNDE TÜRKİYE'NİN KONUMU	Yüksek Lisans Öğrencisi Fatma Doğankaya
		2	BÖLGESEL GÜVENLİK VE ULUSÖTESİ İŞ BİRLİĞİ BAĞLAMINDA KOLLUK DİPLOMASİSİ: TÜRK GÜMRÜK MUHAFAZA TEŞKİLATI VE SELEC ANALİZİ	Yüksek Lisans Öğrencisi, EMRE AKSAY
		3	SOFT POWER: JAPONYA ÖRNEĞİ	Prof. Dr. MERAL BALCI Yüksek Lisans Öğrencisi FATMA NUR KÖŞKER
		4	TÜRKİYE'NİN BRICS SÜRECİ: OLASILIKLAR VE YAPISAL SINIRLAR	Prof. Dr. MERAL BALCI MELİH EKREM ADIYAMAN
		5	DİJİTAL DİPLOMASİ ve BÖLGESEL KRİZ YÖNETİMİ: İRAN'IN 7 EKİM FİLİSTİN-İSRAİL ÇATIŞMASI SÜRECİNDE X SÖYLEMİ ÖRNEĞİ	Dilan ÖLÇER Doç. Dr. Yavuz CANKARA
		6	ABD-İSRAİL VE İRAN SAVAŞINA BALKAN ÜLKELERİNİN YAKLAŞIMLARI: POLİTİKA VE GÜVENLİK STRATEJİLERİ	Dr., İsa Deari
		7	TÜRKIYE'S PERSPECTIVE ON GREECE-ISRAEL POLITICAL RELATIONS İN THE 2000S	RUMEYSA ERTAN KAYA DOÇ.DR. PINAR ÖZDEN CANKARA
		8	CORRIDOR GEOPOLITICS AND THE SOUTH CAUCASUS: AZERBAIJAN'S TRANSITION FROM TRANSIT COUNTRY TO STRATEGIC KEY ACTOR	İhsan ALPARGIN Dr. Öğretim Üyesi Zekeriya TÜZEN
		9	TÜRKİYE'NİN DEĞİŞEN ENERJİ JEOPOLİTİĞİ: ENERJİ GÜVENLİĞİ, BÖLGESEL GÜÇ REKABETİ VE STRATEJİK ÖZERKLİK ARAYIŞI	Dr. Öğr. Üyesi Zekeriya TÜZEN İhsan ALPARGIN
		10	TÜRKIYE'S AID TO PALESTINE AFTER OCTOBER 7TH IN THE CONTEXT OF HUMANITARIAN DIPLOMACY	SEVDE BERKA ÖZLER DOÇ.DR. PINAR ÖZDEN CANKARA

PARİS ANLAŞMASI SONRASI KÜRESEL İKLİM POLİTİKALARININ ULUSLARARASI TİCARET ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: AB YEŞİL MUTABAKATI VE CBAM ÇERÇEVESİNDE TÜRKİYE'NİN KONUMU 174

BÖLGESEL GÜVENLİK VE ULUSÖTESİ İŞ BİRLİĞİ BAĞLAMINDA KOLLUK DİPLOMASİSİ: TÜRK GÜMRÜK MUHAFAZA TEŞKİLATI VE SELEC ANALİZİ 175

TÜRKİYE'NİN BRICS SÜRECİ: OLASILIKLAR ve YAPISAL SINIRLAR 177

A DIFFERENT KIND OF SOFT POWER: THE JAPANESE EXAMPLE "COOL JAPAN" 186

DİJİTAL DİPLOMASİ ve BÖLGESEL KRİZ YÖNETİMİ: İRAN'IN 7 EKİM FİLİSTİN-İSRAİL ÇATIŞMASI SÜRECİNDE X SÖYLEMİ ÖRNEĞİ 194

ABD-İSRAİL VE İRAN SAVAŞINA BALKAN ÜLKELERİNİN YAKLAŞIMLARI: POLİTİKA VE GÜVENLİK STRATEJİLERİ 195

2000'LERDE YUNANİSTAN-İSRAİL ARASI SİYASİ İLİŞKİLERE TÜRKİYE'NİN BAKIŞI 196

TURKEY'S PERSPECTİVE ON GREECE-ISRAEL POLİTİCAL RELATİONS İN THE 2000S 197

TÜRKİYE'NİN DEĞİŞEN ENERJİ JEOPOLİTİĞİ: ENERJİ GÜVENLİĞİ, BÖLGESEL GÜÇ REKABETİ VE STRATEJİK ÖZERKLİK ARAYIŞI 199

KORİDOR JEOPOLİTİĞİ VE GÜNEY KAFKASYA: AZERBAYCAN'IN TRANSİT ÜLKEDEN STRATEJİK DÜĞÜM AKTÖRE DÖNÜŞÜMÜ 200

İNSANİ DİPLOMASİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE'NİN 7 EKİM SONRASI FİLİSTİN'E YARDIMLARI 202

SOSYAL GÜVENLİK KAPSAMINDA HASTALIK VE ANALIK SİGORTASI 205

ALEV ALATLI'NIN TÜRK MODERNLİĞİ ELEŞTİRİSİ: BAZI GÖZLEM VE DEĞERLENDİRMELER 207

ALEV ALATLI'NIN BATI UYGARLIĞI ELEŞTİRİSİ: BAZI GÖZLEM VE DEĞERLENDİRMELER 214

KAZAN'DAN ANKARA'YA BİR FİKİR KÖPRÜSÜ: YUSUF AKÇURA VE "DEMOKRATİK TÜRKÇÜLÜK" 220

YAŞAR NURİ ÖZTÜRK'ÜN 23 NİSAN 2006 TARİHLİ T.B.M.M. KONUŞMASININ SÖYLEM ANALİZİ 232

BİLGİ VE İNANÇ İLİŞKİSİNE BAYESÇİ BİR YAKLAŞIM 239

HAREMDEN DEVLETE: MONTESQUIEU'DE DESPOTİZMİN MEKANSAL VE SİYASAL MANTIĞI 240

AKILCI VE DENEYCİ BİLGİ KURAMLARINDA İMGELEM GÜCÜNÜN ROLÜ 242

DİJİTAL SAĞLIK HİZMETLERİNE ERİŞİMDE YAŞLI BİREYLERDE DİJİTAL EŞİTSİZLİKLER: SOSYAL HİZMET PERSPEKTİFİNDEN BİR ANALİZ 255

İŞLETME FİNANSMANININ KATILIM BANKACILIĞI BAĞLAMINDA İNCELENMESİNE YÖNELİK NİTEL BİR ÇALIŞMA 258

HASTANE İŞLETMELERİNİN MALİYET YÖNETİM SİSTEMLERİ KULLANIMLARININ VE MALİYET SİSTEMLERİNE BAKIŞ AÇILARININ ARAŞTIRILMASI; TR90 BÖLGESİNDE BİR UYGULAMA 260

TÜKETİCİ SİNİZMİ ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMLARIN VOSVIEWER İLE BİBLİYOMETRİK ANALİZİ 263

A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE DIGITAL CAPACITIES OF TÜRKİYE AND SELECTED COMPETITOR COUNTRIES IN THE CONTEXT OF THE DEFENSE INDUSTRY USING MULTI-CRITERIA DECISION-MAKING METHODS 272

HASTANELERDE ÇALIŞAN MEMNUNİYETİ VE İŞTE KALMA ORANININ OPTİMİZE EDİLMESİ: İK STRATEJİLERİNDE DİJİTALLEŞME VE YAPAY ZEKA ENTEGRASYONUNUN DEĞERLENDİRMESİ 282

SAĞLIK ÇALIŞANLARINDA MOBBİNG ALGISI, İŞ GÜVENLİĞİ VE İŞ TATMİNİ İLİŞKİSİ 301

BALKAN 15th INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
March 20 – 22, 2026 - SKOPJE
ISBN NR: 978-625-5694-91-1

TÜRKİYE'NİN BRICS SÜRECİ: OLASILIKLAR ve YAPISAL SINIRLAR

Prof. Dr. MERAL BALCI
Marmara Üniversitesi, mbalci@marmara.edu.tr – 0000-0003-3638-5339
Yüksek Lisans Öğrencisi MELİH EKREM ADIYAMAN
Marmara Üniversitesi, melihadiyaman@marun.edu.tr - 0009-0004-1284-0573

ÖZET

Türk Dış Politikası, Cumhuriyetin ilanından itibaren farklı aşamalardan geçmiştir. İttifak arayışı, iki kutuplu düzende taraf seçimi, denge politikaları, küresel siyasette var olma ihtiyacı Türk Dış Politikası'nın öncelikleri olmuştur. 2008 Küresel Krizi'nden sonra Çin'in ciddi yükselişi ve ABD'ye meydan okur konuma gelmesi BRICS'in önemli bir alternatif olarak değerlendirilmesine sebep olmuştur. Her ne kadar BRICS bir ekonomik birlik, NATO bir siyasi birlik olsa da Türkiye açısından Rusya'nın içinde bulunduğu BRICS'e katılmak özellikle ABD ile olan siyasette ciddi denge değişimlerine yol açma ihtimaline sahiptir. Bu çalışmada Türkiye'nin BRICS'e dahil olması durumunda elde edeceği kazanımlar, bu topluluğa dahil olması yönünde karşısına çıkabilecek engeller incelenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın kaynaklarını makaleler, açık internet kaynakları ve kitaplar oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: BRICS, NATO, Türk Dış Politikası, İki kutuplu yapı, Denge politikası

1. GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan itibaren kendi güvenliğini sağlama ve uluslararası arenada tanınırlık elde etme kaygısı içerisinde olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılması ardından kurulan yeni devlet revizyonist değil statükocu bir karakter taşımıştır. "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesi yalnızca normatif bir söylem değil, genç devletin güvenlik ve kapasite sınırlarının farkında olan realist bir konumlanma anlamını taşımıştır.

1.1. Kurucu Dönem (1923–1945)

1923–1939 arasındaki dönemde Türkiye, büyük güçler arasındaki mücadeleden olabildiği kadar uzak kalmaya uğraşmış, bölgesel ittifaklar (Balkan Antantı ve Sadabat Paktı gibi girişimler) vasıtasıyla kendi için bir güvenlik çemberi oluşturmuştur. Türkiye Cumhuriyeti bu dönemde sistem kurucu bir aktör olmaktan ziyade sistem içinde varlığını korumaya çalışan temkinli bir dış politika uygulamaya çalışmıştır. II. Dünya Savaşı yıllarında da Türkiye buna benzer bir politika izlemiş ve savaşa dahil olmayarak savaş boyunca tarafsız kalmaya gayret göstermiştir.

ISBN NR: 978-625-5694-91-1

1.2. Soğuk Savaş Dönemi (1945–1991)

II. Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan iki kutuplu uluslararası sistem, Türkiye'nin dış politika tercihlerini derinden etkilemiştir. Savaş sonrası ortaya çıkan iki kutuptan biri olan Sovyetler Birliği'nin Boğazlar ve Doğu Anadolu üzerindeki talepleri, Türkiye'nin güvenliğini öncelemek amacıyla Batı bloğuna yaklaşmasına sebep olmuştur. Bu yönelim Türkiye'nin Kore Savaşı'na asker göndermesi ve ardından da NATO'ya kabul edilmesi ile kurumsal nitelik kazanmıştır. Bu dönemde Türk Dış Politikası büyük ölçüde güvenlik merkezlidir ve Batı ittifakına entegre bir yapıdadır. NATO'ya üye olma yalnızca askeri değil aynı zamanda ekonomik ve kurumsal bir eklemlenme anlamına gelmektedir. Bu üyelikle beraber Türkiye'nin savunma doktrini, askeri modernizasyonu ve ekonomik yardımları büyük ölçüde Batı sistemine bağlı hale gelmiştir. Bu dönemde Türkiye hiç blok değiştirme arayışı içinde olmamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin Dış Politikası bağımsızlık iddiası değil, güvenlik garantisi arayışı üzerine kurulmuştur.

1.3. Soğuk Savaş Sonrası Dönem (1991–2008)

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte iki kutuplu sistem sona ermiş, Türkiye Cumhuriyeti'nin manevra alanı genişlemiştir. Artık sadece güvenlik öncelikli dış politika yerine ekonomi diplomasisi alanında da daha görünür olunmaya başlanmıştır. Özellikle Orta Doğu, Afrika, Orta Asya ve Balkanlarda Türkiye daha aktif bir siyaset izlemeye başlamıştır. Bu dönemde Türkiye dış politika setine ticaret, yatırım, enerji projeleri ve bölgesel ekonomik işbirliklerini eklemiştir. Örneğin Avrupa Birliği ile Gümrük Birliği anlaşması, Türkiye'nin ekonomik entegrasyonunun derinleştiğini göstermektedir. Bu durum Batı ile bağların ekonomik düzeyde ne ölçüde kurumsallaştığını göstermektedir. Ancak bu dönemde Soğuk Savaş döneminde olduğu gibi sadece Batı ile ilişkiler yürütülmemiş; aynı zamanda Rusya ile de ekonomik ilişkililer geliştirilmeye başlanmıştır. Bu dönemde ortaya çıkan çok yönlülük, sistem içindeki konumun genişletilmesinin göstergesidir.

1.4. 2008 Sonrası Dönem

2008 Küresel Finans Krizi, uluslararası sistemde güç dağılımı değişimin başladığı önemli bir dönüm noktası olmuştur. Soğuk Savaş Dönemi'nin 1991'de sonlanması ve SSCB'nin dağılmasıyla başlayan dönemde tek hegemon güç olan ABD, 2008 KFK ile önemli bir güç kaybetmiştir. Bu dönemde Çin'in yükselişi ve Batı merkezli finans sistemine yönelik yapılan eleştirilerin yoğunlaşması çok kutupluluk tartışmalarını güçlendirmiştir. Bu dönem sonrası Türkiye'nin dış politikası güvenlikten ziyade ekonomi merkezli bir dengeleme stratejisine evrilmiştir. Bu dönemdeki temel hedefler, enerji tedarik ağlarının çeşitlendirilmesi, alternatif finans kanallarının aranması ve yeni ticaret ortaklıkları bulunmasıdır. Türkiye'nin BRICS'e olan ilgisi de bu jeoekonomik dönüşüm bağlamında ortaya çıkmıştır.

2. BRICS'İN ORTAYA ÇIKIŞI VE KURUMSAL MANTIĞI

ISBN NR: 978-625-5694-91-1

BRICS kavramı ilk olarak BRICs olarak ortaya çıkmıştır. 2000'li yılların ortasında Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin'den oluşan yükselen ekonomilere 2010 yılında Güney Afrika da katılmış ve birliğin siyasi görünürlüğü artmıştır. Düzenli liderler zirveleri ve kurumsal toplantılarla yapı daha da sistematik bir hâle gelmiştir.

Ancak BRICS'in kurumsal doğası dikkatle analiz edilmelidir. BRICS:

- Ortak savunma yükümlülüğüne sahip değildir.
- Bağlayıcı supranasyonel karar alma mekanizması yoktur.
- Ortak bir pazar veya gümrük birliği değildir.
- Üyeler arası hukuki bağlayıcılık sınırlıdır.

Bu özellikleri dikkate alındığında BRICS, Avrupa Birliği'nden yapısal olarak ayrışmaktadır. BRICS, AB'ye göre daha esnek ve koordinasyon temelli bir platformdur.

3. BRICS'İN KÜRESEL SİSTEM İÇİNDEKİ ROLÜ

BRICS'i küresel sistem içerisinde alternatif bir blok olarak değerlendirmek yanlış bir değerlendirme olacaktır. Özellikle Türkiye açısından durum ele alınırsa, bir Orta Güç olan Türkiye'nin herhangi bir bloka bağlı kalıp diğerlerini dışlamak kendisinin sistem dışı kalmasına neden olacaktır. Orta güçler sistem içinde dengeleyicilik ve arabuluculuk stratejileri üzerinden siyaset üretmektedirler. Bununla birlikte zaten BRICS de Batı merkezli düzenin yerine geçecek bütünleşmiş bir sistem kurma kapasitesine sahip değildir. Ancak mevcut düzene yönelik reform ve denge talebini temsil etmektedir.

4. TÜRKİYE AÇISINDAN OLASI EKONOMİK KAZANIMLAR

Türkiye'nin BRICS sürecine dahil olması durumunda edineceği potansiyel kazanımlar şu şekilde sınıflandırılabilir:

4.1. Enerji ve Hammadde Ağlarının Çeşitlenmesi

BRICS üyeleri içerisinde önemli enerji üreticileri ve tüketicileri bulunmaktadır. Rusya ve Brezilya enerji ihracatçıları, Çin ve Hindistan ise büyük enerji tüketicileridir. Türkiye'nin enerji ithalatına bağımlı yapısı dikkate alındığında, BRICS'e dahil olunması durumunda erişilecek alternatif finansman ve ticaret mekanizmaları enerji alanında esneklik sağlayabilir. Ancak bu esneklik, mevcut enerji sözleşmeleri ve altyapı ilişkileri nedeniyle sınırlı kalacaktır. Yani yine asıl belirleyicilik Türkiye'nin dış politikadaki manevra alanını ne ölçüde yönetebileceğine bağlı olacaktır.

ISBN NR: 978-625-5694-91-1

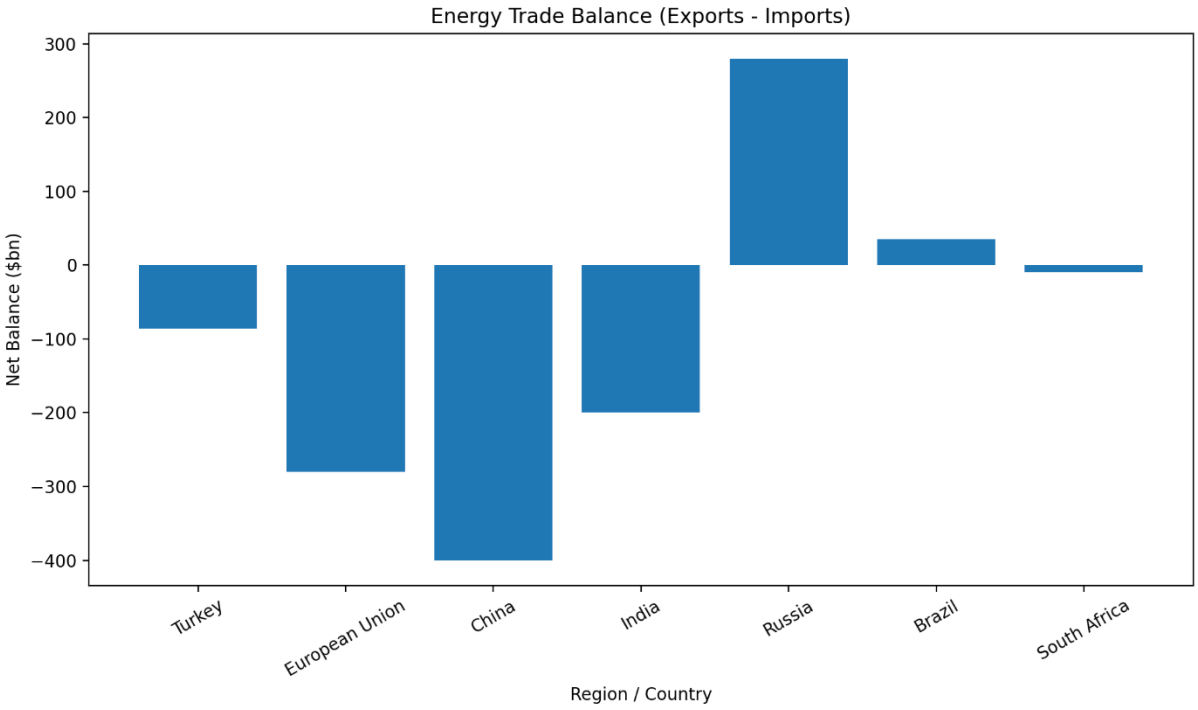

Çizelge 1. International Energy Agency. (2024), World energy outlook 2024.

4.2. Alternatif Finans Kanalları

Kalkınma finansmanı ve yatırım projeleri açısından BRICS platformu alternatif kredi ve finansman kaynakları sunabilir. Özellikle Batı merkezli finans kurumlarına bağımlılığın azaltılması bağlamında bu tür mekanizmalar (Yeni Kalkınma Bankası gibi oluşumlar) pazarlık gücü yaratabilir. Ancak küresel finans sisteminin ağırlığı düşünüldüğünde bu kanalların mevcut sistemi ikame etmesi mümkün görünmemektedir.

4.3. Ticaretin Coğrafi Çeşitlendirilmesi

Türkiye'nin dış ticaret coğrafyası büyük ölçüde Avrupa merkezli bir yapıdadır. BRICS üyeleri ile ticareti yoğunluğunun artırılması, sadece Avrupa odaklı coğrafi yoğunlaşmanın azaltılmasına katkı sağlayabilir. Ancak mevcut üretim yapısı ve değer zinciri entegrasyonu, kısa vadede ana ticaret ekseninin değişmesini zorlaştırmaktadır.

4.4. Diplomatik ve Stratejik Kazanımlar

Ekonmoik kazanımların dışında BRICS, Türkiye'nin diplomatik anlamda daha güçlü bir konuma yerleşmesine olanak sağlayabilir**.** Küresel Güney aktörleriyle aynı masada yer almak, çok taraflı platformlarda pazarlık kapasitesini artırabilir. Türkiye'nin "çok yönlü dış politika" söylemi bu bağlamda daha görünür hale gelebilir. Ancak BRICS'in bağlayıcı bir siyasi ittifak olmaması nedeniyle kazanımların sembolik ve diplomatik düzeyde kalması olasıdır.

4.5. Sınırlı Ama Anlamlı Bir Manevra Alanı

ISBN NR: 978-625-5694-91-1

Türkiye'nin dış ticaret coğrafyası Avrupa merkezlidir. Üretim yapısı küresel değer zincirlerinde Batı merkezli teknoloji ve ara malı akışlarına bağlıdır. Finansal sistemi Batı merkezli bankacılık ve ödeme altyapısına entegredir. Bu gömülülük nedeniyle sistem değişimi değil, sistem içi esneklik mümkün olmaktadır. Herhangi bir yapısal dönüşüm mümkün değildir.

5. BRICS'E KATILMANIN OLASI DEZAVANTAJLARI: SİYASİ, EKONOMİK VE JEOPOLİTİK RİSKLER

5.1. Jeopolitik Algı ve Batı ile İlişkilerde Gerilim Riski

Her ne kadar BRICS kurumsal olarak NATO gibi bir güvenlik ittifakı olmasa da uluslararası arenada Çin ve Rusya'nın içinde olduğu birlikle yakınlaşmak özellikle ABD'nin başı çektiği Batı bloku tarafından ekonomik bir tercih olarak değil, jeopolitik yönelim sinyali olarak da algılanabilir.

Türkiye'nin hâlihazırda güvenlik mimarisinin temel taşı olan NATO üyeliği ve Avrupa ile derin ekonomik entegrasyonu dikkate alındığında, BRICS'e katılım sembolik olarak "yön değişimi" tartışmalarını tetikleyebilir. Bu algı, Türkiye'nin Batı ile ekonomik ve finansal ilişkilerinde ek baskı unsurları doğurabilir. Özellikle Batı yönlü yatırım akışları ve kredi notu değerlendirmeleri jeopolitik algılardan etkilenebilmektedir.

Dolayısıyla BRICS'e katılım, doğrudan yaptırım anlamına gelmese bile, finansal piyasalarda belirsizlik ve risk algısını artırma potansiyeline sahiptir. Türkiye gibi dış finansmana ihtiyaç duyan bir ekonomi için bu tür algısal dalgalanmalar önemli negatif sonuçlar doğurabilir.

5.2. Ekonomik Asimetri ve Çin Merkezli Yapının Riskleri

BRICS'in iç yapısı incelendiğinde üyeler arasında belirgin bir ekonomik asimetri göze çarpmaktadır. Çin'in üretim kapasitesi, finansal rezervleri ve ticaret hacmi, platform içindeki diğer üyelerden çok daha yüksektir. Bu nedenle BRICS eşit aktörlerden oluşan bir yapıdan uzak durumdadır ve yapı Çin merkezli bir koordinasyon alanı görünümündedir. Türkiye'nin BRICS'e dahil olması da çoğunlukla Çin ile etkileşim kurulması ihtimalini taşımaktadır. Bu da mevcut bağımlılıkların farklı bir merkez etrafında yeniden üretilmesi riski anlamına gelebilmektedir. Sonuç olarak yapısal sorunların çözülmesinden ziyade bunun yönünün değişmesi riski ortaya çıkmaktadır. Ekonomik çeşitlendirme stratejisinin amacı bağımlılığı azaltmak olmalıdır; bağımlılığın merkezini değiştirmek değil. Bu nedenle BRICS içindeki asimetrik yapı, Türkiye açısından dikkatle değerlendirilmesi gereken bir unsurdur.

ISBN NR: 978-625-5694-91-1

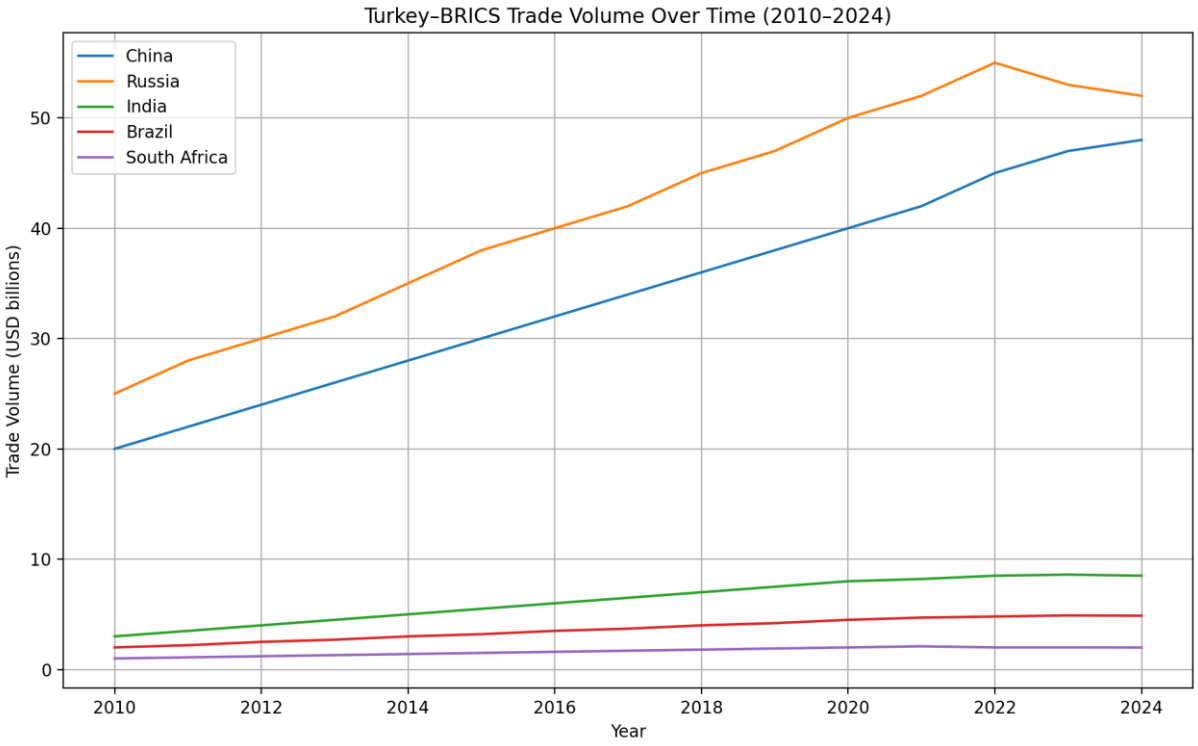

Çizelge 2. International Monetary Fund. (2024), Direction of trade statistics (DOTS).

5.3. Kurumsal Derinlik Eksikliği ve Sınırlı Entegrasyon

BRICS, Avrupa Birliği benzeri derin bir kurumsal entegrasyon modeli sunmamaktadır. Ortak pazar, gümrük birliği veya bağlayıcı ekonomik politika koordinasyonu bulunmamaktadır. Bu durum bir yandan manevra alanında esneklik sağlarken, diğer yandan somut kazanımların sınırlı kalmasına yol açmaktadır. Türkiye açısından bakıldığında, AB ile mevcut Gümrük Birliği ilişkisi üretim ve ticaret entegrasyonu açısından yüksek düzeyde kurumsal bağ yaratmıştır. BRICS platformunda ise benzer bir ekonomik entegrasyon derinliği bulunmamaktadır. Bu nedenle BRICS üyeliği, AB ile olan ekonomik entegrasyonun sağladığı yapısal avantajları ikame edemez. Dolayısıyla BRICS'e katılımın ekonomik getirileri sınırlı kalabilir; kurumsal derinlik eksikliği, beklentilerin altında sonuçlar doğurabilir.

5.6. Finansal Sistemden Kopuşun Maliyetleri

Küresel finans sistemi büyük ölçüde dolar merkezlidir. Türkiye'nin dış borçlanması, rezerv yönetimi ve ticari işlemleri yoğunlukla bu sistem içinde gerçekleşmektedir. BRICS içinde yerel para ile ticaret ve alternatif ödeme sistemleri tartışmaları mevcut olsa da bu mekanizmalar küresel ölçekte sınırlı hacme sahiptir ve dolar merkezli Batı sistemini ikame edecek seviyede geniş çaplı etkiye sahip değildir. Türkiye'nin Batı merkezli finans sisteminden ani ve radikal bir uzaklaşması, kısa vadede sermaye akımlarında daralma, kredi maliyetlerinde artış ve finansal istikrarsızlıklar gibi ciddi ekonomik maliyetlere yol açabilir. Bu nedenle BRICS süreci, sistemden kopuş olarak değil, sistem içi alternatif yaratma stratejisi olarak değerlendirilmelidir.

ISBN NR: 978-625-5694-91-1

5.7. Jeoekonomik Risk: Çoklu Bağımlılık Tuzağı

Ekonomik alternatiflerin çeşitlendirilmesi stratejisi eğer doğru şekilde yönetilmezse "çoklu bağımlılık" riski ortaya çıkabilir. Yani bu Batı merkezli bağımlılıktan kaçınırken, başka bir merkez olan Çin ve Rusya merkezli ağlara daha fazla bağımlılık yaratabilir. Bu durum yön değiştirme değil aksine bağımlılıkların yön değiştirmesi anlamına gelebilir. Bu nedenle asıl mesele hangi platforma dahil olunduğundan ziyade, ülkenin sahip olduğu ekonomik kapasitenin güçlendirilmesidir. Üretim yapısı ve teknoloji kapasitesi güçlendirmeksizin yapılan yönelimler bağımlılığın yapısını köklü biçimde değiştirmede yetersiz kalabilir.

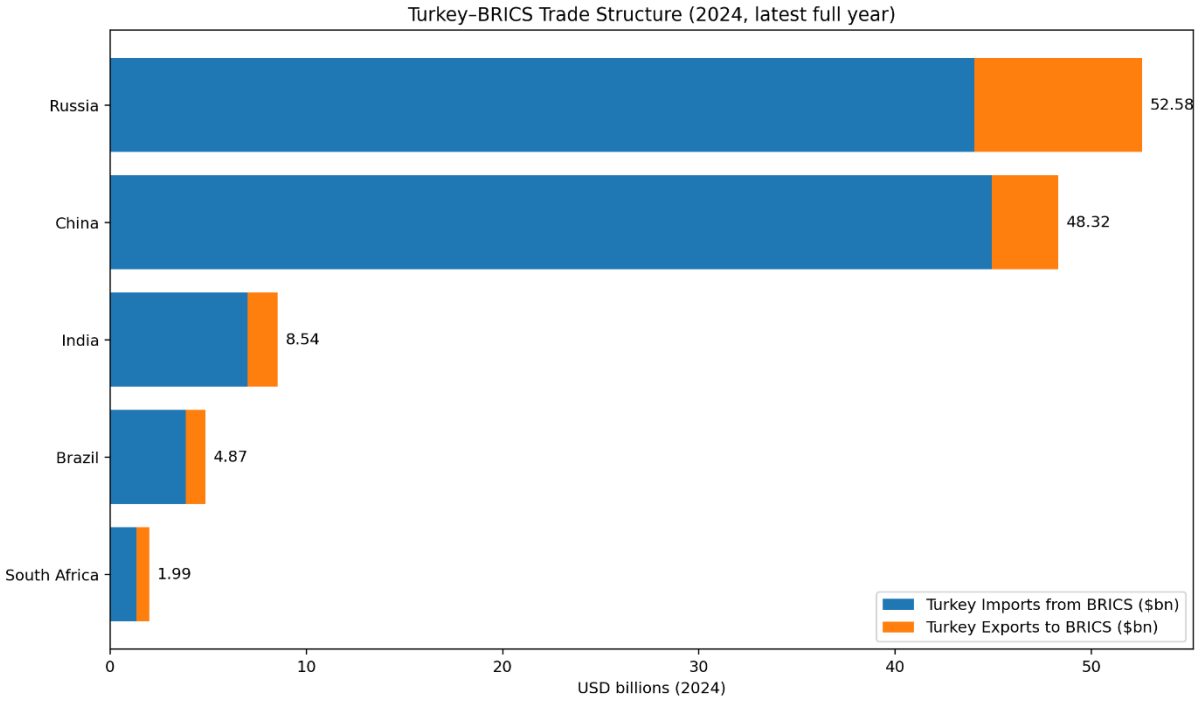

Çizelge 3. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2024). Dış ticaret istatistikleri.

6. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME

Türkiye ne yapmalı? BRICS'e katılmalı mı, Katılmamalı mı? Türkiye'nin BRICS üyelerinden biri olup olmaması sorusu çoğunlukla siyasal eksen değişimi üzerinden tartışılmaktadır. Ancak mesele Batı'dan kopuş ya da yeni bir blok tercihi değildir. Asıl sorgulanması gereken, Türkiye mevcut sahip olduğu ekonomik kapasitesi ve yapısal konumu itibariyle BRICS'e üye olursa bundan sistemik bir kazanım elde edebilir mi? Bu soruya verilecek olan cevap tartışmanın odağını ideolojik düzlemden jeoekonomik ve yapısal düzleme yönlendirir. Türkiye'nin Batı ağırlıklı küresel değer zincirlerine entegrasyonu, finansal sistemle olan bağları ve üretim yapısının niteliği dikkate alındığında, tek başına BRICS üyeliğinin ülke için kalkınma sıçraması yaratması yeterli olmayacağı ihtimali yüksektir. Ancak bununla beraber BRICS ile kurumsal temasın tamamen gereksiz olduğu da kesinlikle söylenemez. Türkiye'nin geçmişten bugüne

ISBN NR: 978-625-5694-91-1

gelen çok yönlü dış politika geleneği ve ekonomik alternatiflerini çeşitlendirme hedefi göz önüne alındığında, BRICS platformunda yer alması şu açılardan kazanımsal olabilir:

- Enerji ve hammadde tedarik ağlarında alternatif temas noktaları oluşturmak
- Kalkınma finansmanı ve yatırım projelerinde ek kaynaklara erişmek
- Küresel Güney aktörleriyle diplomatik görünürlüğü artırmak
- Batı ile müzakerelerde pazarlık kapasitesini güçlendirmek

Bu anlamda BRICS üyeliği, sistem dışına çıkmak değil; sistem içindeki konumu alternatiflendirerek güçlendirmek amacıyla kullanılabilecek bir araç olarak değerlendirilebilir. Bu analiz çerçevesinde en geçerli seçenek, BRICS'i bir "alternatif sistem" olarak görmek yerine, çok taraflı ekonomik diplomasinin bir ayağı olarak değerlendirmektir. Türkiye ne Batı'dan kopmalı ne de tek yönlü bir bağımlılık yaratmalıdır. Asıl hedef, ekonomik ağlar arasında esneklik yaratmak ve bağımlılık yoğunluğunu azaltmaktır.

Dolayısıyla Türkiye için en uygun strateji, BRICS ile ekonomik ve diplomatik temasları geliştirirken bir yandan da Batı ile kurumsal ve ekonomik entegrasyonu sürdürmek. Buna ek olarak da asıl enerjiyi içsel yapısal dönüşüme yönlendirerek ekonomik ve teknolojik kalkınma hedeflerine ulaşmak için çabalamaktır.

Türkiye'nin BRICS süreci, küresel jeoekonomik dönüşüme verilen rasyonel bir tepkidir. Ancak Türkiye'nin üretim yapısı, teknoloji bağımlılığı ve finansal entegrasyon düzeyi, bu yönelimin sistemik bir dönüşüm yaratmasını yapısal olarak sınırlandırmaktadır. Bu nedenle BRICS üyeliği kalkınma reçetesi değil, manevra alanı genişletme aracıdır.

Türkiye'nin geleceği, hangi platforma katıldığından ziyade, kendi ekonomik kapasitesini ne ölçüde dönüştürebildiğine bağlıdır. BRICS, bu dönüşüm sürecinde tamamlayıcı olabilir; ancak belirleyici değildir. Bu çerçevede Türkiye'nin yapması gereken, yön değiştirmek değil; yön çoğaltmak ve kapasiteyi derinleştirmektir.

ISBN NR: 978-625-5694-91-1

KAYNAKÇA

- Acharya, A. (2014). *The End of American World Order*. Polity Press.
- Öniş, Z. (2020). *The Political Economy of Global Governance: The G20 and Beyond*. Routledge.
- Keohane, R. O. (1984). *After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy*. Princeton University Press.
- Kirton, J. J. (2013). G20 governance for a globalized world. In M. Kahler (Ed.), Rising powers and global governance (pp. 35–58). Brookings Institution Press.
- Hurrell, A. (2006). Hegemony, liberalism and global order. In A. Hurrell (Ed.), On global order (pp. 1–32). Oxford University Press.
- Öniş, Z., & Kutlay, M. (2020). The new age of hybridity and the future of global economic governance. Global Policy, 11(3), 1–12.
- Cooper, A. F. (2015). The G20 as an improvised crisis committee. International Affairs, 86(3), 741–757.
- Narlikar, A. (2010). New powers in the club: The challenges of global trade governance. International Affairs, 86(3), 717–728.
- Pauwelyn, J. (2014). Rule-based trade 2.0? The rise of informal governance. Journal of International Economic Law, 17(4), 739–751.
- G20. (2023). G20 leaders' declaration. https://www.g20.org
- BRICS. (2023). BRICS cooperation priorities. https://www.brics2023.gov.za
- World Bank. (2022). Global economic prospects. https://www.worldbank.org
- International Monetary Fund. (2024). Direction of trade statistics (DOTS). https://data.imf.org
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2024). Dış ticaret istatistikleri. https://data.tuik.gov.tr
- International Energy Agency. (2024). World energy outlook 2024. https://www.iea.org

CERTIFICATE OF APPRECIATION

THIS CERTIFICATE IS PROUDLY PRESENTED TO

Prof. Dr. MERAL BALCI

IN ORAL PRESENTATION, RECOGNITION AND APPRECIATION OF RESEARCH CONTRIBUTION TO
BALKAN 15TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
MARCH 20 - 22, 2026 - SKOPJE
WITH THE PAPER ENTITLED
"TÜRKİYE'NİN BRICS SÜRECİ: OLASILIKLAR VE YAPISAL SINIRLAR"

Dr. Amaneh MANAFIDIZAJI

Prof. Dr. Ali BİLGİLİ

NR. : 2026/15BLK-0421

www.balkankongresi.org